

10. Bel, A. (1996). Early Negation in Catalan and Spanish. *Catalan Working Papers in Linguistics*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. 5–28
11. Pérez-Leroux, A. T. El Minotauro y la muñeca rusa: la gramática infantil y la teoría lingüística [Internet resource]: www.lingret.com/cpp/his/13/paper2480.pdf

GLUSHCHUK-OLEIA Anna Igorivna,
Candidate of Philology, Associate Professor of Romance and Germanic languages Kherson State University
e-mail: naranha@ukr.net

ACQUISITION OF NEGATION BY SPANISH CHILDREN

Abstract. Introduction. Negation is one of the central categories in human language. The propositional negation operates on sentences as a part of metalanguage and is of a higher logical type than the language it operates upon. Evidence has been provided that the ability to conceive of propositions as true or false is one of the central aspects of language comprehension and use. Negatives in natural languages serve to mark a discrepancy from a positive assumption that someone is presumed to believe.

Purpose. In this article we try to describe the acquisition of negation by Spanish children which can help us to define more precisely its significance and sphere of its functioning.

Methods. Negation as one of the first Linguistic phenomena that is grammatically marked in a child's language is a popular subject of study in language acquisition. Previous studies on children's negative spoken productions have shown that NO is the most consistently used word throughout the single word utterance period and that the first negative functions children express are rejection, refusal and protest. The Spanish data for our analysis have been taken from López Ornat. Research by this author and other collaborators presents speech recordings of a little girl (María) from 19 months to 4 years.

Originality. Other studies have demonstrated that gestures and actions precede grammatical words. At first children's negations are about objects or people present in the situation and the immediate environment.

Conclusion. We consider that in Romance languages there are two possible positions for the negation which are manifested in two different word orders: Neg + Verb and Verb + Neg. For future research we can focus on Spanish children's use of prosody in negative contexts, the spoken forms of their negations, the production of negative gestures and the negative function expressed.

Key words: negation; child language; input; mechanisms of acquisition; communicative abilities; methods of intensification.

Надійшла до редакції 29.03.2015

Прийнято до друку 4.05.2015

УДК 811.161.2'373

ЮЛДАШЕВА Людмила Петрівна,
аспірант кафедри українського мовознавства і
прикладної лінгвістики Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького
e-mail: oreltina@ukr.net

ТЕНДЕНЦІЇ НАЗИВАННЯ ТВОРІВ НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Статтю присвячено дослідженню лінгвальних особливостей заголовків творів новітньої української літератури. На підставі дібраного фактичного матеріалу простежено тенденції називання творів, характерні для сучасної літератури загалом та для творчості окремих письменників. З'ясовано, що загальними тенденціями називання творів новітньої літератури є прагнення автора відшукати оригінальну форму та завуалювати зміст, що виявляється в частковій чи повній втраті зв'язку заголовка з текстом; тяжіння до діалогічності, намагання з першого слова заголовка встановити контакт із читачем; акцентування на внутрішніх

текстуальних зв'язках з іншими текстами художньої літератури, тобто інтертекстуальність. Виокремлено індивідуальні тенденції називання творів, характерні для окремих письменників.

Ключові слова: заголовки творів новітньої літератури, тенденції номінування, текст, діалогічність, інтертекстуальність, алюзія, оніми.

Постановка проблеми. Заголовок – це своєрідний знак твору, із якого розпочинається ознайомлення з текстом. Він активізує сприйняття читача й акцентує його увагу на тому, що буде викладено далі, є особливим різновидом власної назви в художньому тексті. Без заголовка літературний твір будь-якого жанру втрачає свою самостійність і впізнаваність у культурному контексті епохи, адже назва постає концентрованим утіленням ідеї твору, формує концептуальність художнього тексту.

Невипадково питання типології заголовків та актуалізації їхньої позиції в тексті; проблема складності функцій заголовків та здатності з першого слова налаштувати споживача інформації на активне сприйняття змісту; питання класифікації заголовків за формою вміщеної в них інформації та комунікативні можливості й прагматика заголовків поставали об'єктом уваги літературознавців, лінгвістів, дослідників журналістських текстів. Французький структураліст Р. Барт на початку 70-х років ХХ ст. потребу вивчення заголовків мотивував суспільними чинниками: «Функція заголовків вивчена до цього часу недостатньо... Усе ж відразу можна сказати, що оскільки суспільство повинне через комерційні причини прирівнювати текст до товарного вибору, для будь-якого тексту виникає потреба в маркуванні. Заголовок повинен маркувати початок тексту, чим і подавати текст у вигляді товару» [1, с. 431].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх десятиліть заголовок привертає увагу дослідників. Особливе зацікавлення ним зумовлене унікальним місцем заголовка в тексті, його семантичною складністю та розмаїттям функцій. У сучасній науці накопичений значний досвід вивчення заголовків, переважно з позицій літературознавства і лінгвістики тексту (І. Р. Гальперін [2], О. В. Джанджакова [3], С. Кржижановський [4], В. А. Кухаренко [5] та ін.). Досліджуючи заголовок як різновид власних назв, лінгвісти (В. Д. Бондалетов [6], О. Л. Василевский [7], М. В. Голомидова [8]) зазначають, що для них характерні специфічні властивості, зокрема: збереження внутрішньої форми; неможливість створення чіткої класифікації; нестійкість і мінливість цієї групи онімів під впливом екстралінгвальних чинників; реалізація у вигляді багатокomпонентних найменувань тощо.

Водночас у науковій парадигмі існує мало заповнена прогалина в аналізі заголовків творів новітньої літератури. Попри значну кількість літературознавчих робіт, присвячених з'ясуванню специфіки творів цього етапу, практично відсутні мовознавчі дослідження, пов'язані з мовною специфікою літератури.

Власні назви завжди були важливим компонентом будь-якого літературного тексту. Для аналізу використання ономастичних одиниць в умовах нової художньої реальності ми звернулися до творів Ю. Андруховича, Г. Вдовиченко, Люко Дашвар, О. Забужко, Міли Іванцової, Ю. Іздрика, О. Ірванця, І. Карпи, Л. Костенко, Дари Корній, В. Лиса, І. Роздобудько, В. Шкляра, В. Шевчука та ін., які написані після 1991 р. Заголовки творів цих письменників – яскравий мовний аспект, що заслуговує пильної уваги. Необхідність спеціального дослідження такого різновиду ономастичної лексики постає у зв'язку з потребою в заповненні лакун, що утворилися внаслідок недостатнього опрацювання назв творів у процесі дослідження ономастичного простору. Дослідження інтертекстуальних зв'язків заголовків творів цього періоду й літературних класичних творів важливе для вивчення структури художнього тексту та його інтерпретації загалом.

Основна мета статті полягає у з'ясуванні загальних тенденцій номінування творів сучасної української літератури та індивідуальних, простежених у творчості окремих письменників. Досягненню поставленої мети сприятиме розв'язання таких **завдань**: виявити випадки часткової чи повної втрати зв'язку з текстом твору; проаналізувати засоби вираження діалогічності заголовка; дослідити особливості інтертекстуальності в заголовках.

Виклад основного матеріалу. Відношення між семантикою заголовка і текстом мають неоднорідне поле дії. Питання зв'язку заголовків і текстів є проблемним у сучасній

лінгвістиці. Вагомий внесок у його розв'язання зробив С. Д. Кржижановський. Учений убачає в заголовку згорнутий текст: «Книга – розгорнутий до кінця заголовок, заголовок же – стягнута до обсягу двох-трьох слів книга. Чи: заголовок – книга in restric – to, книга – заголовок in extensor» [4]. Автор висуває гіпотезу, що заголовок так пов'язаний із текстом, як текст із життям, заголовку «доводиться мати справу не зі словесною сировиною, а з художньою обробленим матеріалом» [Там само].

Цієї ж думки дотримується В. А. Кухаренко. У роботі «Інтерпретація тексту» дослідник стверджує, що заголовок «актуалізує практично всі текстові категорії» [5, с. 90] і його вивчення надзвичайно важливе, позаяк «головне, а часто єдине авторське формулювання концепту розміщують у заголовку» [Там само, с. 96].

Окремі лінгвісти висувають достатньо вагомі аргументи стосовно самостійності заголовка, зокрема акцентують на його здатності функціонувати поза текстом (у каталогах, бібліографічних покажчиках, базах даних наукових бібліотек тощо).

В. М. Мейзерський пропонує альтернативні моделі функціонування семантики заголовка всередині текстового макросвіту: а) «текст може відповідати заголовку і містити в собі фрагмент, який відхилений від тексту і здатний бути заголовком для іншого тексту»; б) «текст може в дечому не збігатися із заголовком і містити в собі фрагмент, здатний бути для нього заголовком» [9, с. 145].

У сучасному мовознавстві превалює думка, що заголовок є значущим елементом тексту. Саме такий підхід простежуємо в студіях, присвячених системним відношенням та стилістиці тексту. У лінгвістиці обидві позиції («заголовок є самостійним текстом» і «заголовок слугує елементом тексту») мають право на існування.

Однією із загальних тенденцій номінування творів є пошук **оригінальної форми, багатозначності або відсутності значення** взагалі. Неоднозначним у новітній літературі є не лише зміст твору, а й назви. Яскравий приклад цього явища – назва збірки творів І. Карпи «*П*», що повністю відповідає традиціям сучасної літератури – давати багатозначно трактовану або нетрактовану назву книзі для активізації аналітичного мислення читача. Посідаючи проміжне місце між текстом і розташованою поза ним дійсністю, заголовок слугує сполучною ланкою між ними. Співвідносність заголовка із зовнішніми реаліями здатна значно ускладнити семантику тексту. Відомий теоретик напряму Умберто Еко зазначав: «Автор не повинен інтерпретувати свій твір. Або він не повинен був писати роман, який, за визначенням, – машина-генератор інтерпретацій. Цій установці, проте, суперечить той факт, що роману потрібний заголовок. Заголовок, на жаль, – уже ключ до інтерпретації. Сприйняття задається словами «Червоне і чорне» або «Війна і мир». Найтактовніші, щодо читача, заголовки – ті, які зведені до імені героя-епоніма. Наприклад, «Давид Копперфільд» або «Робінзон Крузо» [10].

Особливий підхід до вибору назви демонструють і сучасні українські письменники, зокрема С. Жадан, який дає назву твору «*Ворошиловград*» за старою звичкою, від стороннього мотиву, що не має стосунку до основної сюжетної лінії роману. Ворошиловград – це не радянський Луганськ, а дитячий спогад головного героя, місто з вітальної листівки, у якому він навіть жодного разу не був.

Інший письменник-постмодерніст Ю. Іздрік, коментуючи вибір заголовків, зазначає: «...ідея назви здебільшого з'являється несподівано, і тому часом мені доладно тлумачити її, а тим більше пояснювати, який сенс я в неї намагався вкласти». Письменник не може визначити однозначно мотивації назви «*АМ^{TM}*»: «Літери *A* і *M* я ще можу розшифрувати як «*Анатомія Марлен*». Так називається одна з новіших книг. А від *TM* – це швидше відгомін якоїсь іншої книги, якої я просто ще не написав» [Цит. за: 11].

Отже, назви сучасних творів – це літературний і лінгвальний феномен. У них простежуємо часткову чи повну втрату зв'язку з текстом твору.

Інша тенденція сучасного літературного дискурсу полягає в спробі встановити контакт із читачем. Суцільний діалог автор – текст – читач (**діалогічність**) притаманний

усім видам дискурсів, проте найхарактернішим є саме для новітньої літератури. Читач веде два діалоги: безпосередній (текст-читач) та опосередкований (автор-читач).

Діалогічність виразно простежено в заголовках, що являють собою питальні і спонукальні речення, конструкції зі звертаннями (напр.: «*Хто такий Ігор?*» Г. Вдовиченко, «*Сестро, сестро*» О. Забужко, «*Любіть!..*» О. Ірванця, «*Бийся головою до стіни*» С. Процюка, «*Обережно, діти*» М. Ткачівської).

Важливою тенденцією літературного дискурсу є актуалізація внутрішніх текстуальних зв'язків з іншими текстами художньої літератури. **Інтертекстуальність** – це «онтологічна ознака будь-якого тексту (насамперед художнього), що визначає його «вписаність» у процес літературної еволюції [12, с. 25].

Інтертекстуальність – важлива риса новітнього художнього дискурсу. Текстам сучасної літератури притаманна цитатність, що демонструє органічне поєднання авторського тексту та цитат із творів авторів різних епох. Це дає змогу створити новий текстовий простір. Цитати з інших текстів набувають нового значення в новому контексті. Сучасні письменники також активно використовують трансформовані цитати, алюзії, пародіювання, апелюючи до загальної обізнаності читача.

Одним із засобів реалізації інтертекстуальності в художньому творі є алюзія. Алюзією І. В. Арнольд називає «стилістичний прийом уживання певного імені або назви, яка вказує на конкретний літературний чи історико-культурний факт або особу» [2, с. 89]. Цей прийом звернений до вкорінених у культурній пам'яті читача знань, до усталених словосполучень літературного, міфологічного й історичного походження. Алюзія є не лише апеляцією до якоїсь події чи сюжету, вона виконує в художньому тексті естетичну, експресивну й пізнавальну функції.

Причина широкого застосування літературної алюзії як стилістичного прийому в художній літературі зумовлена її здатністю збагачувати художнє сприйняття тексту, роблячи його яскравішим, сприяти реалізації асоціативних зв'язків окремого тексту з текстами інших авторів.

Часто роль цього стилістичного прийому беруть на себе власні назви. Як інтертекстуальні алюзії можуть функціювати різні ономастичні одиниці, оскільки окремі оніми («*Содом*», «*Ієрихон*», «*Юда*»), глибоко вкорінені в пам'яті реципієнтів, є прямими асоціаціями з відомими подіями, фактами, образами тощо. Алюзивні антропологоніми, на які натрапляємо у творах сучасної літератури, виводять текст на рівень мегаконтексту, збагачуючи літературні твори асоціаціями і впливаючи на створення художніх образів.

Яскравим прикладом алюзії є назва твору «*Записки українського самашедшого*» Л. Костенко. Безперечно, заголовок пов'язаний із назвою твору класика літератури М. Гоголя «*Записки сумасшедшего*». Рік початку дії в романі Л. Костенко збігається з датою нотатків героя М. Гоголя – 2000 р.

У творах новітньої літератури можна виокремити такі типи алюзій, створених на основі онімів:

1. Власна назва – алюзія на відому особу.

Віктор Неборак створює пастиш «*Мені тринадцятий рік минав*» як відгомін вірша «*Мені тринадцятий минало*» Т. Шевченка, а брати Капранови навіть видають свій «*Кобзар 2000*», написаний під впливом «*Кобзаря*» Т. Шевченка. Отже, Т. Шевченко стає однією з основних постатей у діалозі українських митців нового часу із національним письменством і найпродуктивнішим автором для римейків.

2. Власна назва – алюзія на літературний (музичний, кіно-) персонаж чи сюжет.

Ю. Іздрік продовжив традицію створення образу Воццека в однойменному романі. Попередньо до цієї історичної постаті звертався ще німецький письменник Г. Бюхнер та композитор А. Берг. Заголовок «*Мислення дерево*» В. Шевчука є виразною алюзією тексту «*Слова о полку Ігоревім*».

У «*Подвійному Леоні*» Ю. Іздрика один із розділів має назву «*Леон-кілер*» – пряма апеляція до культового фільму Л. Бессона. Інший розділ – «*Never Say Never Again*» («*Ніколи не говори «ніколи»*») є назвою одного з фільмів про агента 007 Джеймса Бонда.

Назва роману «*Денеш Мод*» С. Жадана апелює до англійського рок-гурту «*Dereche Mode*» – популярного колективу 90-х років.

3. Власна назва – алюзія на фольклорний образ або сюжет.

Зокрема, «*Казка про калинову сопілку*» О. Забужко є твором-римейком відомої фольклорної історії про те, як одна сестра вбила іншу, про що сповістила згодом калинова сопілка голосом загиблої. Повість «*Казка про калинову сопілку*» має багато своїх попередників. Це й народні казки, і балади про калинову сопілку, і вірш Ліни Костенко «*Калинова сопілка*», і літературні казки Б. Грінченка, А. Шияна та інших.

«*Дума про слоника*» Юрка Позаяка є віршовою трансформацією народного (львівського походження) анекдота про слоника, якого замучили «кляті москалі».

4. Власна назва – алюзія на біблійний образ або сюжет.

Зв'язок із релігійними мотивами простежуємо в назвах «*Сни Ієрихона*» І. Карпи, «*Яблука з райського саду*» Б. Жолдака, «*Генерал Юда*» С. Жадана. Ця роль заголовка не завжди очевидна зовні, але саме завдяки їй «кожна книга говорить тільки про інші книги й складається тільки з інших книг» [10]. Відтак інтертекстуальність є органічною онтологічною властивістю заголовка новітньої літератури.

Дібраний фактичний матеріал дає підстави зробити висновки й про індивідуальні тенденції називання творів, що виразно виявлені у творчості деяких сучасних письменників:

- 1) повтор фрагмента назви твору, оскільки новий твір є продовженням попереднього («*Пів'яблука*», «*Інші пів'яблука*» Г. Вдовиченко; «*Зворотний бік світла*», «*Зворотний бік темряви*», «*Зворотний бік сутіні*» (ще не опублікований) Дари Корній; «*Навіжені в Мексиці*», «*Навіжені в Перу*» М. Кідрука; «*Гудзик*», «*Гудзик-2*» І. Роздобудько);
- 2) повтор фрагмента назви різних творів («*Клітка з левом*», «*Клітка з пантерою*» В. Неборака; «*Ангел спротиву*», «*Ангел Творення*», «*Ангел Розпаду*», «*Ангел в піраміді*», «*Ангели і тексти*» В. Цибулька; «*Макабрична візія*», «*Фаталістична візія*» Ю. Позаяка; «*Теплі історії до кави*», «*Теплі історії до шоколаду*» Н. Гербіш);
- 3) назва містить указівку на жанр («*Вірш американського збоченця*», «*Вірш до рідної мови*», «*Вірш з ідеальною римою на аграрну тематику*», «*Короткий вірш про кінець світу*» О. Ірванця);
- 4) використання заголовків-лакунів («*The very best poems, psychedelic stories of fighting and other bullshit*», «*Anarchy in the UKR*» С. Жадана) та доповнення іншомовного варіанта українським («*Let my people go. 15 текстів про українську революцію*», «*Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій*» О. Забужко);
- 5) акцентування уваги на місці дії, завдяки чому заголовок бере участь у створенні художнього простору твору («*Ефіопія*», «*Месопотамія*» С. Жадана);
- 6) використання апосіопези як одного із засобів діалогізації («*Все, що я хотіла сьогодні...*», «*Одного разу...*», «*Дванадцять...*» І. Роздобудько);
- 7) залучення числівників («*Дванадцять...*», «*Шості двері*», «*Дві хвилини правди*» І. Роздобудько);
- 8) мовна гра, репрезентована на лексичному та фразеологічному рівнях («*Молоко з кров'ю*», «*Село не люди*», «*Мати все*», «*РАЙ. Центр*», «*Биті є. Макс*», «*Биті є. Макар*», «*Биті є. Гоцик*», «*Покров*» Люко Дашвар).

Висновки. Отже, заголовки сучасних художніх текстів загалом відповідають правилам творення заголовкової назви, проте мають і певні особливості, що вирізняє їх із-поміж інших і дає підстави виокремити основні тенденції називання творів новітньої літератури. Насамперед це прагнення автора відшукати оригінальну форму та завуалювати зміст, що виявляється в частковій чи повній втраті зв'язку заголовка з текстом. Іншою тенденцією є тяжіння до діалогічності, намагання з першого слова заголовка встановити контакт із читачем. Із цією метою автори використовують питальні й спонукальні конструкції, звертання. Особливу роль у сучасних творах виконує інтертекстуальність, що демонструє внутрішні текстуальні зв'язки з іншими текстами художньої літератури. Заголовок може співвідносити текст з іменами, творами або всією творчістю деяких письменників, а також звертатися до жанрово-родової

пам'яті, до релігійних і фольклорних творів. Сполучаючи текст із позатекстовою реальністю, заголовок робить його учасником загальнокультурного діалогу. У творі кожна цитована фраза, слово, назва набувають нового звучання й змісту. Інтертекстуальність виходить за межі власне літератури: автори використовують кінематографічні назви, образи, музичні назви. У творчості деяких сучасних письменників також простежено індивідуальні тенденції номінування. Висвітленими питаннями не вичерпується проблема функціонування заголовків творів новітньої літератури. Цікавими аспектами в перспективі можуть стати порівняльний аналіз заголовків літературних творів у діахронному плані, концептуальний аналіз назв творів.

Список використаної літератури

1. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика / Ролан Барт. – М. : Прогресс, 1989. – 616 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 140 с.
3. Джанджакова Е. В. Об использовании цитат в заглавиях художественных произведений / Е. В. Джанджакова // Структура и семантика текста : межвуз. сб. научн. трудов. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1988. – С. 30–37.
4. Кржижановский С. Д. Поэтика заглавий / С. Д. Кржижановский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philol.msu.ru/tezaurus/library.php?view>
5. Кухаренко В. А. Интерпретация текста : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.» / В. А. Кухаренко. – 2-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1988. – 192 с.
6. Бондалетов В. Д. Русская ономастика : учеб. пособие / В. Д. Бондалетов. – М. : Просвещение, 1983. – 224 с.
7. Василевский А. Л. Семиотический анализ товарных знаков / А. Л. Василевский // Семиотические проблемы языков науки, терминологии, информатики. – М. : Наука, 1971. – С. 474–478.
8. Голомидова М. В. Искусственная номинация в русской ономастике / М. В. Голомидова // Межвуз. сб. научн. трудов. – Екатеринбург : Изд-во Уральского педагогического ун-та, 1998. – 375 с.
9. Мейзерский В. М. Философия и неориторика / В. М. Мейзерский. – К. : Лыбидь, 1991. – 192 с.
10. Эко Умберто. Заметки на полях «Имени розы» / Умберто Эко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://me.geneva.livejournal.com/265400>
11. Римашевський Ю. Людина четверга / Ю. Римашевський, А. Яремко // Ярослав. – 2005. – № 8 – С. 1.
12. Ильин И. Постмодернизм. Словарь терминов / И. Ильин. – М. : Интрада, 2001. – 384 с.

References

1. Bart, R. (1989). *Selected works. Semiotics. Poetics*. Moscow : Progress (in Russ.)
2. Galperyn, I. R. (1981). *Text as an object of linguistic study*. Moscow : Nauka (in Russ.)
3. Dzhandzhabecova, E. V. (1988). *About using of quotes in the titles of fiction works*. Voronezh. (Interuniversity collection of scientific works) (in Russ.)
4. Krzhizhanovsky, S. D. Poetics of titles. <http://www.philol.msu.ru/tezaurus/library.php?view> (in Russ.)
5. Kuharenko, V. A. (1988). *Text interpretation*. Moscow : Prosveshcheniye (in Russ.)
6. Bondaletov, V. D. (1983). *Russian onomastics*. Moscow : Progress (in Russ.)
7. Vasylevsky, A. L. (1971). *Semiotic analyses of trade marks*. Moscow : Nauka (in Russ.)
8. Golomidova, M. V. (1998). *Artificial nomination in the Russian onomastics*. Ekaterenburg (Interuniversity collection of scientific works) (in Russ.)
9. Meyzersky, V. M. (1991). *Philosophy and new rhetoric*. Kyiv : Lybid (in Russ.)
10. Eko, Umberto. *Notes on the margins of «Rosa's name»*. <http://me.geneva.livejournal.com/265400> (in Russ.)
11. Rimashevsky, Y. (2005). A person of Thursday (Yaroslov), 8, 1 (in Ukr.)
12. Ilyin, I. (2001). Postmodernism. Term dictionary. Moscow : Intrada (in Russ.)

YULDASHEVA Lyudmyla Petrivna,

Postgraduate Student at the Department of Ukrainian linguistics and applied linguistics

Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University

e-mail: oreltina@ukr.net

TRENDS IN THE NOMINATION OF MODERN UKRAINIAN LITERATURE WORKS

Abstract. Introduction. *The titles of modern writers' books are an original linguistic aspect requiring careful examination. The necessity to study this kind of onomastic vocabulary is clear because there is a lack of research papers in the nomination study connected with the titles of works.*

Purpose. *To find the main trends in the nomination both in modern Ukrainian literature on the whole and in some writers' creative work.*

Methods. *The scientific research was carried out by means of synchronic analyses. The main method of lingual analyses used in the study is descriptive, but observation, interpretation and classification methods were used too.*

Results. *Studying of the trends in naming typical for the works of modern literature on the whole and for some writers' creative work in accordance with the collected material. The main trends of naming in the modern literature works are the author's ambition to find an original form and concealing the content. It is shown in the partial or complete loss of the connection between the title and the text, tend to dialogueness, trying to set a contact with a reader from the first word, emphasizing the internal text connections with the other texts of fiction literature, namely intertextuality. The naming trends typical for some distinctive writers have been defined*

Originality. *The article deals with the main trends in the nomination of modern literature works and defines the intertextual connections of the modern and classical works.*

Conclusion. *The title of the modern fiction text follows general rules of title creating, but it also has some distinguishing peculiarities. It allows to define the main trends in nomination the works of modern literature: 1) the author's ambition to find an original form and concealing the content, 2) it is shown in the partial or complete loss of the connection between the title and the text, tend to dialogueness, trying to set a contact with a reader from the first word, 3) emphasizing the internal text connections with the other texts of fiction literature, namely intertextuality. Besides, certain trends in nomination can be defined in the creative work of some writers. The problem of title functioning in the modern literature is not limited with represented issues. The contrastive analyses of the titles in the diachronic sense and the conceptual analyses of the titles can be interesting aspects in the prospect.*

Key words: *the titles of modern literature works; trends; nominations; text; dialogueness; intertextuality; allusion; proper nouns.*

Надійшла до редакції 29.10.2015

Прийнято до друку 24.11.2015

УДК 811. 161. 2'42

ДМИТРЕНКО Яна Миколаївна,
аспірант кафедри української мови Харківського
національного педагогічного університету
ім. Г. С. Сковороди
e-mail: popova_yasya@mail.ua

ПСИХОЛОГІЗМ АВТОРА ЯК СКЛАДНИК ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

У статті розглянуто теоретичні аспекти виявлення психологічних особливостей автора в процесі аналізу художнього тексту (за системою, запропонованою В. Беляніним). Окреслено етапи формування творчої особистості, визначено місце творчості в житті людини. Прокоментовано зв'язок художнього текстотворення з психологічними характеристиками письменника. Особливу увагу приділено чинникам декодування авторської інтенції як складника критичного прочитання літературного твору.

Ключові слова: *автор, психологізм, інтенція, художня мова, читач.*

Постановка проблеми. Дискусійне поняття *психологізм* має різне наукове трактування, адже осмислення цього явища в мовознавстві можливе на таких рівнях: автор, читач, текст. У дослідженні літературного твору зазвичай враховують ці рівні, тому на їхній основі твориться комплексний характер критичного погляду на художній текст. Особливе місце з усіх можливих розумінь психологізму належить такому аспекту, як психологія автора. Адже письменницька візія буття – це не лише твір як результат, а й набагато більше – включно з передумовами написання тексту, актом творення й перспективами читацької рецепції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі явище авторського психологізму було окреслено в численних працях мовознавців і